

Juryrapport mr Gonsalvesprijs 2013

Voor de 5^e Mr Gonsalvesprijs is gezocht naar vernieuwende manieren om mensen die verstrikt zijn of dreigen te raken in een leven van criminaliteit, op een ander spoor te brengen.

De jury heeft bij de beoordeling in het bijzonder rekening gehouden met:

- de mate waarin de voorgedragen kandidaat of het voorgedragen project een bijdrage levert aan de verbetering van de kwaliteit en effectiviteit van de rechtshandhaving;
- de mate waarin deze verbetering mogelijk meetbaar is;
- de maatschappelijke relevantie van het voorgedragen project, dan wel van de verdiensten van de voorgedragen persoon.

Uit de 20 ontvangen inzendingen heeft de jury er een viertal gekozen om te nomineren voor de Gonsalvesprijs 2013. Deze zijn:

1. **The Urban Family**
2. **Het EPJO-project**
3. **Het Programma Modernisering Gevangeniswezen**
4. **Dominee Arjan Noordhoek**

Daarnaast wil de jury twee andere inzendingen, de **Eigen Kracht Centrale** en het project **Opvang van verwarde personen** van politie Haaglanden en partners heel nadrukkelijk óók noemen als interessante projecten.

De Eigen Kracht Centrale organiseert onder andere bijeenkomsten om dader en slachtoffer tot elkaar te brengen of om spanningen en conflicten in wijken weg te nemen.

Bij het project Opvang van verwarde personen gaat het om samenwerking tussen politie en GGZ, erop gericht om verwarde personen zo snel mogelijk van de passende zorg te voorzien en zo incidenten, overlast en recidive te verminderen. Het project bouwt voort op een overeenkomst tussen politie en GGZ uit 2003, een initiatief dat destijds met een innovatieprijs is bekroond.

Nominaties

Stichting The Urban Family biedt hulp aan jongeren uit de Rotterdamse wijk Spangen die dreigen af te glijden naar het criminele circuit. De onder begeleiding opgezette organisatie wordt bemand door voormalige leden van de Bellamygroep, die in het verleden veel overlast veroorzaakte. Het gaat daarbij niet om het organiseren van allerlei leuke activiteiten, maar om structurele ondersteuning bij het opbouwen van een zelfstandig bestaan. Bijvoorbeeld door het aanbieden van stages of bijbanen in de wijk. Sinds het begin van het project is het aantal meldingen van overlast flink afgenomen. Het project staat weliswaar nog in de kinderschoenen en het is kleinschalig, maar het werkt geheel zelfstandig en er zijn al resultaten geboekt, aldus de jury.

Het EPJO-project, Educatief Programma Jongeren, wil jongeren op vroege leeftijd bewust maken van de consequenties van (foute) keuzes. Gebleken is dat sommige kinderen al op de basisschool ongewenst gedrag vertonen, dat zonder ingrijpen kan uitmonden in overlast en (kleine) criminaliteit. Het EPJO is bedoeld om die neerwaartse spiraal te doorbreken door zo vroeg mogelijk corrigerend op te treden. Dit gebeurt op interactieve wijze. Onderdeel van het programma is een nagespeelde zitting in een echte rechtbank, waarin leerlingen de rol van verdachte op zich nemen. Het EPJO wordt gedragen door de politie Amsterdam-Diemen, het Openbaar Ministerie Amsterdam en de Peter Faber Stichting. In de ogen van de jury een zeer serieuze poging om, in de vorm van een soort 'extramuraal opvoedingskamp', jonge mensen te leren de juiste keuzes te maken en zo te behoeden voor het afglijden richting het criminele circuit.

Het Programma Modernisering Gevangeniswezen van de Dienst Justitiële Inrichtingen heeft het Nederlandse gevangeniswezen in de afgelopen jaren ingrijpend veranderd.

Achterliggend idee is dat de detentie geen geïsoleerde periode in iemands leven is. Met dat als uitgangspunt is een nieuwe methode ontwikkeld, die rust op drie pijlers:

levensloopbenadering, persoonsgerichte aanpak op maat (d.m.v. een persoonlijk en op wetenschappelijke inzichten gestoeld Detentie- en Reïntegratie-plan) en het terugdringen van recidive, met inschakeling van alle bij de reïntegratie betrokken ketenpartners (zoals gemeenten, GGZ-instellingen en werkgevers). Tot het programma behoort ook het inrichten van penitentiaire psychiatrische centra en reïntegratiecentra. Gedetineerden kunnen in die reïntegratiecentra onder begeleiding hun leven na gevangenschap zelf actief voorbereiden, zodat ze bij terugkeer in de samenleving niet in een isolement raken.

Dominee Arjan Noordhoek geeft al 33 jaar op bijzondere wijze gestalte aan de reïntegratie van gedetineerden in de samenleving. Hij heeft in Utrecht (in het Pieter Baan Centrum), Almere (in de Oostvaarderskliniek) en in zijn Utrechtse Silo-gemeente (waar 10 procent van de leden in de gevangenis heeft gezeten) tal van projecten opgezet. Ook richtte hij een stichting op om vrijwilligers te werven voor de begeleiding van (ex-) gedetineerden.

Noordhoek is de centrale schakel in de keten detentie-vrijwilliger-kerk-samenleving, waarbij alles erop gericht is dat gedetineerden weer de verantwoordelijkheid over hun eigen leven nemen en zelfstandig kunnen functioneren, om zo terugval in crimineel gedrag te voorkomen. De jury heeft groot respect voor de bewonderenswaardige manier waarop dominee Noordhoek zich sinds het begin van zijn loopbaan als predikant heeft ingezet voor de terugkeer van ex-gedetineerden in de samenleving. Allesbehalve een makkelijke opgave. Onze maatschappij zou er een stuk minder goed voor staan zonder de inzet van zulke gedreven individuen als Arjan Noordhoek.

Alle vier genomineerde inzendingen zijn volgens de jury stuk voor stuk goede voorbeelden van vernieuwende manieren om mensen, die verstrikt zijn of dreigen te raken in een leven van criminaliteit, op een ander spoor te brengen. Het was dan ook lastig om een keuze te maken. Toch stak er één genomineerde volgens de jury bovenuit: **Het Programma Modernisering Gevangeniswezen.**

Per jaar keren ruim dertigduizend ex-gedetineerden terug in de maatschappij. Veel van hen vielen tot nu toe na hun detentie terug in strafbaar gedrag. Herhalingscriminaliteit is een belangrijke bron van overlast en onveiligheid. Het brengt ook hoge kosten met zich mee voor burgers, overheden en maatschappelijke instellingen.

Dat kan en moet dus anders. Maar dat betekent wel dat het in de gevangenis niet enkel draait om het uitzitten van de opgelegde straf, maar ook om het bouwen aan een leven na de detentie. Mensen moeten beter de gevangenis uitkomen dan ze erin gingen. Daartoe moest echter eerst het Gevangeniswezen op de schop en dat is de verdienste van dit programma. De Dienst Justitiële Inrichtingen heeft het aangedurfd aan introspectie te doen en het Gevangeniswezen ingrijpend te veranderen. Alles gericht op een betere reïntegratie en minder recidive.

Het programma is gebaseerd op het principe dat de gedetineerde de verantwoordelijkheid draagt voor de koerswijziging in zijn leven. De Dienst Justitiële Inrichtingen ondersteunt hem daarbij, maar hij moet het zelf doen. De eerste resultaten van het programma zijn goed. Aanzienlijk meer gedetineerden dan voorheen gaan actief aan de slag om hun leven op het rechte pad te brengen. Dat komt ook de algehele situatie in gevangenis ten goede: het aantal geweldsincidenten tegen personeel en medegedetineerden neemt af.

Vanuit de gevangenis worden onder begeleiding schulden gesaneerd, wordt een DigiD aangevraagd en gesolliciteerd. Inmiddels zijn er voorbeelden van gedetineerden die op die manier, zonder dat ze de gevangenis uit zijn geweest, een behoorlijke baan hebben gevonden. Citaat van een medewerker van de Dienst Justitiële Inrichtingen ter illustratie: "Hij - de gedetineerde –vond het eerst maar gek, zo'n reïntegratiecentrum in de gevangenis van waaruit je onder andere kunt solliciteren. Maar later was hij er erg blij mee; voor het eerst in zijn leven loste hij problemen op, in plaats van dat ze erger werden. De vraag: wil je serieus stoppen met criminaliteit had hem aan het denken gezet."

De jury beschouwt het Programma Modernisering Gevangeniswezen als een cruciale stap voorwaarts in het tegengaan van recidive en daarmee het doorbreken van criminele loopbanen. En dat niet in het minst vanwege de integrale aanpak, de partners die erbij betrokken zijn (zoals gemeenten, GGZ-instellingen en werkgevers) en de schaal waarop het programma wordt uitgevoerd.

Met genoegen maakt de jury bekend dat het Programma Modernisering Gevangeniswezen van de Dienst Justitiële Inrichtingen de winnaar is van de Mr Gonsalvesprijs 2013.

Den Haag, 18 november 2013

De jury:

Mr A.W.H. Docters van Leeuwen, voorzitter

Mr F.W.H. van den Emster

Mr. S. Harchaoui

Drs. B.J.A.M. Welten

Dhr. A. Marcouch

Mevr. N. Bogers